

DE

BA

ZUIN.

Stemmen uit de Christelijke Gereformeerde Kerk in Nederland.

(Ten voordeele der Theologische School te Kampen.)

Vrijdag 1 Mei 1891.

Jaarl. 11 : 1a, Blaast de hazuin!

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post f 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika f 1.75. Voor Z.-Afrika f 3. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóór uit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1-10 regels f 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3/2 maal.

UITGEVER:
H. BULENS,
WINTERSWIJK.

Is het voor u liefden wel de tijd, dat gij woont in uwe gewoelste huizen, en zal dit huis woest zijn? Hagg. 1:4

Advertentiën en bestellingen vrachtfrij te adreseeeren aan den Drukker G. PH. ZALSMAN te KAMPEN. — Kerkelijke Berichten enz., Stukken der Medewerkers, en Buitenlandsche Bladen aan de ADMINISTRATIE te KAMPEN; (dHr. C. MULDER.) — Binn. Bladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan de REDACTIE te AMSTERDAM; (Ds. W. H. GISPEN.) —

Kerkelijke en Gemeentelijke Berichten, enz.

N. B.!

Om den Hemelvaartsdag zal de Hazuin een halven dag vroeger verschijnen, weshalve onze inzenders verzocht wordt hierop te rekenen.

Pinksterfeest. (ZENDINGSCOLLECTE.)

Verder sprak Mozes tot de gansche vergadering der kinderen Israëls, zeggende: Neemt van hetgeen, dat gijlieden hebt, een heffer van de Heere; een ieder, wiens harte vrijwillig is, zal het brengen ten heffer der Heeren: goud, zilver en koper.

Zoo kwamen dan de mannen met de vrouwen, alle vrijwilligen van hart; zij brachten haken, en oorsierelen, en ringen, en spanselen, alle gouden vaten; en alle man, die een gouden bewegoffer den Heere offerde.

Exod. 35: 4, 5 en 22.

Derhalve kwamen alle wijzen, iel het werk des heilighdoms maakten, ieder man van zijn werk, hetwelk zij maakten:

En zij spraken tot Mozes, zeggende: Het volk brengt te veel, meer dan genoeg is ten dienste des werks, hetwelk de Heere te maken geboden heeft. Toen gebod Mozes, dat men een steen zou laten gaan door het leger, zeggende: man noch vrouw make geen werk meer ten heffer des heilighdoms! Alzoo werd het volk teruggehouden van meer te brengen.

Exod. 36: 4, 5 en 6.

Is er veel waarin wij Israël in de woestijn niet mogen navolgen, hierin, in hunne voorbeeldeloze offervaardigheid voor het heilighdom des Heeren, kunnen en mogen zij ons tot een voorbeeld zijn.

Het is een edele en schoone wedstrijd van mannen en vrouwen, van ieder, wiens harte vrijwillig bewogen werd, om een heffer van hunne kostbaarste bezittingen en van hun werk den Heere te brengen. En zij vergenoegen zich niet met dit éénmaal te doen, neen, zij blijven aan het toebrengen, »doch zij brachten tot hem,» zoo lezen wij Exod. 36: 3, »nog allen morgen vrijwillig offer,» zoodat de wijze werkmeeesters tot Mozes moesten zeggen: »het volk brengt te veel, meer dan genoeg,» en Mozes het noodig achtte een stem door het leger te doen gaan: »man noch vrouw make geen werk meer ten heffer des heilighdoms!»

Dit is zeker een der gelukkigste oogenblikken in Mozes' leven geweest, berekend om veel smart te vergoeden, hem door Israël in de woestijn aangedaan.

Ik behoef hierover niet verder uit te weiden, de geschiedenis is te duidelijk, een kind kan haar begrijpen, zij spreekt tot onze harten en tot onze beuzen.

Het Pinksterfeest van het Nieuwe Testament is ook een feest tot herdenking van de grondlegging en stichting van het heilighdom des Heeren, doch niet van een aardsch en wereldlijk heilighdom gelijk onder Israël, maar van het heilighdom, van zijne gemeente, die met levende steenen wordt opgebouwd tot een geestelijk huis, tot een heilig priesterdom om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.

Op dit feest van den Vijftigsten dag, nadat de Bouwheer is opgestaan, vraagt de Heere ook van zijne gemeente een heffer: hare gebeden en gaven voor de toebereiding der Heidenen tot het ware heilighdom, opdat het volmaakt worde tegen den dag zijner toekomst.

En als nu Israël vrijwillig zóo overvloedig hare heffers voor het aardsche heilighdom toebreacht, dat zij te veel, meer dan genoeg aanvoerden, en Mozes het hun verhinderen moest, hoe veel grooter moest dan de offervaardigheid der gemeente van het N. T. zijn voor het ware en geestelijke heilighdom?

Voorwaar, Israëls voorbeeldeloos gedrag moet ons beschamen en onze harten bewegen om hen voor het minst nabij te komen.

Men zegge niet: »het was ook onder Israël niet al goud, wat er blonk; er liep onder dien buitengewonen ijver des volks zeker ook veel zinnelijke en vleeschelijke begeerte naar een prachtig en grootsch heilighdom,» 't zal wel waar zijn, maar laten wij dan, die zulk een geestelijk oordeel des onderscheids hebben over het al of niet ware geven, het op gansch geestelijke wijze doen, naarmate God ons welvaren gaf.

Aan zulke gevers, zij hebben het te menigmaal bewezen om er aan te twijfelen, zal het op het a.s. Pinksterfeest niet ontbreken, want de liefde en ijver voor 's Heeren heilighdom is in de harten van 's Heeren gemeente volstrekt nog niet uitgestorven, ook nu nog brengen zij gelijk onder Israël allen morgen, dagelijks, hun heffer.

Dat het nu op het a.s. Pinksterfeest zulk een vaart zal nemen als onder Israël in de woestijn, dat wij zouden moeten zeggen: »te veel, meer dan genoeg,» verwachten wij niet, maar dit behoeft ook niet, onze Penningmeester en Zendingcommissie zijn matig in hunne verwachting, en zijn in de laatste jaren hierin steeds overtroffen, zij het ook dit jaar alzoo!

De Voorgangers der gemeente en de Kerkeraadsleden, elk in hunne betrekking, zullen niet nalaten te wijzen op het toenemen der uitgaven bij de uitbreiding van den Zendingarbeid, bij name op het eiland Soemba. De mededeelingen in het »Mosterdzaad» getuigen van den aanvankelijk gunstigen ingang onzer Zending aldaar.

De Jongelings- en Jongedochtersverenigingen, Zondagsscholen en particulieren, die aan mij of aan den Penningmeester telkens hunne gaven toezenden, zullen ook op het Pinksterfeest niet achter willen blijven, er zullen nog wel niet geleidelijke busjes zijn.

Alzoo verwachten wij van het Pinksterfeest een rijken oogst ten goede der Zending, indien maar de Heere den Pinksterwind zijns Geestes doet ontwaaken, dan zullen de harten vrijwillig bewogen worden om heffers van gebeden en gaven Hem te brengen, dan zal er een zegen bereid worden voor Gods gemeente hier en voor de Heidenwereld

tot aan de einden der aarde, en levende steenen zullen worden toegevoegd tot volmaking van het huis Gods, den naam van den Drieënige, den Vader, den Zoon en den Heiligen Geest tot eeuwige eer.

Namens de Zendingcommissie,
J. H. DONNER,
Zendingdirector.

Leiden,
20 April 1891.

De Prov. Verg. van Overijssel zal D. V. gehouden worden te Zwolle 3 Juni a. s. aanvang 10 uur.

J. LAKKER,
Prov. Corr.

De Classis Enumatil zal D. V. vergaderen te Niekerk, Woensdag 13 Mei e. k.

M. HUMMELSEN,
Classis. Corr.

Enumatil.

Klasse Dordrecht
vergadert D. V. op Donderdag 14 Mei e. k., aanvang: 9 uur ten halften ure.

A. VERHOEVEN Wz.,
Corr.

Dordrecht, 27 April '91.

Vergadering
der Classis Amersfoort, D. V., op Donderdag 14 Mei e. k. op de gewone plaats. Aanvang voorm. te 9 ure.

J. J. DE VISSER,
Cl. Corr.

NOORDELOOS, 24 April 1891. In de avondgodsdiensttoefening van Woensdag jongstleden, mocht de Chr. Ger. gemeente te Noordeloos saamkomen om het vijftigjarig bestaan dezer gemeente te herdenken. Onze geachte en zeer beminde Leeraar Ds. H. A. Jonkman trad voor ons op, tot tekst gekozen hebbende Psalm 20: 9b; deze woorden: »maar wij zijn gerezen, en staande gebleven,» en heeft in een boeiende rede doen uitkomen, hoe de gemeente te Noordeloos, door allen tegenstand en verdrukking heen, door Gods genade rijkelijk is gezegend geworden op stoffelijk en geestelijk gebied.

Namens den Kerkeraad,
B. BIKKER, Ouderling.

WERKENDAM, 26 April '91. Onze gemeente is in hare verwachting niet teleurgesteld. Onze zeer geachte leeraar Ds. J. van Haeringen heeft voor de roeping naar Middelharnis met volle vrijmoedigheid bedankt. Ruste 's Heeren goedkeuring op dit besluit.

Namens den Kerkeraad,
A. BRIKKEN, Scriba.

HEERJANS DAM, 26 April '91. Tot blijdschap mocht onze gemeente zien en hooren, naar de goede hand onzer Gods over ons, na 50 weken vacant te zijn geweest, dat onze beroepen leeraar, de WelEw. Ds. A. den Hartogh 's morgens werd ingeleid, met toestemming van onzen Consulnt, den WelEw. Ds. E. Kropveld van Alblasserdam, door den WelEw. Ds. O. J. Geerling van Holwerd, die tot tekst had 2 Cor. 5: 586. Des avonds mocht onze geliefde leeraar optreden voor een talrijke schare, met de woorden uit Coll. 4: 3a, waarin ernstig de noodzakelijkheid des gebeds voor den dienaar des Woords werd voorgesteld. Ook richtte hij een toespraak tot den Kerkeraad van de Chr. Ger. Gem. te West-Barendrecht, en den Kerkeraad der Neder. Ger. Gem. te Rijsoort. Eindelijk ook sprak een der Ouderlingen een woord van raad en deelneming. De Heere

geve de herderloze gemeente te Geesteren in haar leed, mocht het zijn, spoedig den man zijns raads.

Namens den Kerkeraad,
Cs. DE HAAN, Ond.

N.B. Wij kunnen onmogelijk toestaan, dat door den een van afscheid en intrek slechts berichten, door den ander groote verslagen geleverd worden.

RED.

STADSKANAAL, den 26 April '91. Heden namiddag na den godsdienst, onder leiding van den Consulnt Ds. Buikema van Mussel-Kanaal, is door de manslidmaten met meerderheid van stemmen gekozen de WelEw. Heer Ds. van Anken van Genemuiden. Mocht de Koning der kerk, die tot zijn Dienstknecht zegt: kom en hij komt, of ga en hij gaat, onze hoop niet beschamen: is de wensch en bede van ons hart.

Namens den Kerkeraad,
H. BEENS, Scriba.

DINTELOORD, 27 April '91. Gistermorgen maakte onze geliefde leeraar Ds. G. de Braal de gem. bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Ned. Ger. Gem. te Aarlanderveen. Na de afkondiging van 't beroep zeide ZEW. tegelijkertijd, daarvoor te zullen bedanken, en het beroep niet langer in beraad te willen houden, zoolang de vereeniging nog niet was getroffen. Wel zeide ZEW., dat het ook zijn bede was, dat de scheidsmuur maar spoedig mochten vallen, en de bede vervuld werd: Geef, dat ze allen één zijn. Met blijdschap en dankzegging zong de gem. ten slotte Ps. 33: 1. Ruste 's Heeren zegen op het genomen besluit.

Namens den Kerkeraad,
P. W. VOGELAAR JR., Scriba.

HOLTEN, 28 April '91. Heden middag ontvingen wij het voor ons treurige bericht, dat onze be-roepen leeraar Ds. W. Breukelaar voor onze roeping, hoewel aarzeland, heeft bedankt. De Heere geve ons genade om in zijn wil te berusten, en schenke ons eering den man zijns raads, die de ledige plaats, spoedig hier te ontstaan, moge vervullen.

Namens den Kerkeraad,
H. ZWIERS, Scriba.

Ontvangen voor de Theol. School.

Van de Gem. te	Maasland	f	7,38
"	Schoonebeek	"	11,38
"	Koeverden	"	7,—
"	Gees	"	5,—
"	Aalden (1e coll.)	"	7,77
"	Aalden (2e Id.)	"	8,64
"	Sleen	"	3,77
"	Emmeu	"	5,62
"	Nieuw-Amsterdam	"	5,59
"	Schoonoord	"	—,83
"	Kolhorn	"	1,50

p. o. J. NEERHOED,
Penningmeester.

Middelstum, den 27 April 1891.

Kas voor Emer. pred., pred. wed. en weezen.

le coll.	Classis Utrecht.	f	40,05
Gem. te	Utrecht	"	7,30
"	Oud-Loosdrecht	"	29,34
"	Hilversum	"	21,65
"	Koekongen	"	12,93
"	Bruckelen	"	5,50
"	Paambrugge	"	11,50
"	Westbroek	"	10,50
"	Woerden	"	20,23
"	Classis Amersfoort.	"	10,30
"	Amersfoort	"	13,50
"	Zeist	"	6,55
"	Doorn	"	14,83
"	Puttin	"	2,50
"	Harderwijk	"	11,31
"	Baarn	"	5,—

Vereen. Dorcas te Hilversum

Busjes Zondagavondgezelsch. te Putten

Gem. te Scherpenzeel voor 't tekort

Classis Walcheren.

"	Middelburg, Lange Delfstr.	"	29,13
"	Serooskerke	"	9,64
"	Vlissingen	"	17,59
"	Veere	"	10,39
"	Domburg	"	7,65
"	Kamperland	"	7,71
"	Grijpskerk	"	9,53

Gem. te	Nieuwdorp	f	14,78
"	Wolfaartsdijk	"	24,40
"	Baarland	"	7,50
"	Heinkenszand	"	7,—
"	ter Neuzen	"	21,09
"	Axel	"	21,14
"	Zaamslag	"	25,33
"	Classis Zierikzee.	"	19,—
"	Zierikzee, Meelstrant	"	17,31
"	Zierikzee, St. Domusstr.	"	7,11
"	Haamstede	"	25,16
"	Oosterland	"	3,80
"	Bruinisse	"	4,78
"	Colijnsplaat	"	2,40
"	Wissenerkerke	"	9,68
"	Scharendijke	"	7,11
"	Brouwershaven	"	11,27
"	Anna Jakoba Polder	"	—,11
"	Classis Bergen op Zoom.	"	11,78
"	Oud-Vosmeer	"	10,—
"	Yerseke	"	—,10

Het Bestuur,

J. J. KUIPER, Pres.

C. S. BOSS, Secr.

L. HOEKERS, Penm.

Ontvangen voor de Zending.

Door A. T. Schat, v/d Centsver, uitg. v/d Chr. Jongel.-vereen. »De Phenix» te Leenwarden	f	12,—
Door Hoofdonderw. W. Krosse te Drachten, verz. door de leerlingen der Chr. Nat. School voor Soemba	"	10,—
Door J. v. Andel te Bodegraven, uit 't Zend. busje van Maria de Koning	"	6,—
Door Ds. Groenewegen, gev. in 't kerkzakje te Hoogeveen	"	1,—
Door idem, gev. in 't kerkzakje te Hoogeveen	"	2,50
Door L. Rumpff te den Helder, een gedeelte uit 't Zend. busje dat zijn krante vader M. Rumpff hun aanbiedt, die hem in zijne ziekte komen bezoeken	"	10,—

B. DE MOEN,
Penningmeester.

Doesborgh, 28 April 1891.

Zending onder Israël.

Van G. de Bral te Alblasserdam	f	0,15
Door L. Groeneweld te Grand Rapids, Mich. N. Amerika: samengebracht door de leerlingen der 4e Holl. Christel. School	"	30,48
Door L. Rumpff te den Helder: uit het Zendingbusje van ZEds. vader, die dat tijdens zijn krankte den bezoekers aanbod	"	2,50

Zoo zien we, hoe we zelfs op ons ziekbed nog werkzaam kunnen wezen in het belang onzer medemenschen. En zoo zien we tevens hoe onze vrienden in Amerika voortdurend ons steunen: ons steunen met aanzienlijke bijdragen, die steeds van een bemoeiend en hartelijk schrijven vergezeld gaan. Voor al het bovenvermelde onzen innigen dank!

E. KROPPELD,
Secr.-Pagmr.

Inw. Zending Prov. Zuid-Holland.

In goede orde ontvangen de kollekten der Gem. te Schiedam	f	32,98
Door den heer A. C. van Loo de opbrengst van een gouden munt gekollekterd in de kerk der Chr. Ger. Gem. te 's Hage, Afd. Nobelstr.	"	4,50
Door Ds. Sieders van de Jongedochtersvereniging te Vlaarding	"	3,—
We wachten reeds een paar weken met bovenstaande mede te deelen in de hoop nog wat meer te zullen ontvangen. We doen het thans tot aanbeveling voor anderen en herinnering voor nog nalatigen. Aan gevers en geefsters van het bovenstaande onzen hartelijken dank.	"	—

Namens de Comm.,

J. STRIJKS, Penm.

Rhoon, 27 April '91.

Stichtelijke Lectuur.

Kostelijke gezegden.

Groot voorzeker is de kracht van Jezus' naam, maar wanneer die niet in het geloof wordt uitgesproken, is het tevergeefs; Satan spot met zulke huichelaren en overmeestert hen. Zoo ook wanneer menschen, die vijanden van het ware geloof zijn, ondernemen te schrijven of te prediken aangaande Jezus, zal zulks zelden meerder vrucht doen, dan of zij poogden de menschen

te belemen; en in plaats van anderen uit de macht des Satans te rukken, worden zij steeds meer en meer onderworpen aan zijn geweld, en tenzij Gods genade tusschenbeide kome om hen beter te onderwijzen, is hun laatste gewoontje erger dan het eerste.

De ziel tot het lichaam: sterf dan, gij vergankelijk en zondig vleesch! Stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren. Ik geef u over aan het rechtvaardig oordeel van den Heilige. Tevens geef ik u daarin over aan den hemel-

schen Keurmeester, die u in het graf zal bewaren, die u verlossen zal van al uwe zondige neigingen en kwalen. Anders kunt gij niet gereinigd worden van uwen zondigen aanleg. Bij alle krachtsinspanning om de zonde te dooden, zal dit nooit volkomen plaats hebben, tenzij het lichaam eerst de verderving onderga. Gij zult niet langer mijn geest in de zonde houden, of denzelven belemmeren in den dienst van God. Rust daarom in vrede in uw graf, want wanneer God u roepen zal

uit uw graf, zult gij Hem uit deze groeve der vertering antwoorden. Dan zal Hij u met zijne alvermogenende kracht in uwe oorspronkelijke heerlijkheid herstellen zoodat gij waart, toen Hij u eerst formeerde. Laat de aarde u bedekken en rust in vrede, want gij zult in heerlijkheid verrijzen aan het einde der dagen.

Gelijk de aarde door de zon opgedroogd en gespleten is, en als het ware door den hemel hare droogtheit te toonen, om regen vraagt, evenzoo is het

met de ziel gesteld, die den Heere hare nooden mededeelt. Zoo smeekt David, toen hij tot den Heere bad: »Mijn ziel dorst naar U, in een land, dor en mat, zonder water.» De Heere sloot de deur achter Noach, en Noach werd voor het gezicht van allen, die hij achter liet, verborgen. Alzoo gaat het met allen, die in de ware ark treden. De wereld kent ze niet meer; zij reizen *incognito* voort; hun leven is met Christus in God verborgen. Wat gaat het hun aan, of de wereld hen moge

verstaan en waardeeren? Het is hun genoeg te weten, dat de Heere »de zijnen kent.»

Een Christen moet stap voor stap Gods wil, zooals die hem eenvoudig wordt aangetoond, volgen; maar meestal wil hij in *aanschouwen* en niet door het geloof wandelen; dikwijls zegt hij bij den eersten stap: »Ik zie niet duidelijk mijnen weg.» — Hij is niet tevreden, wanneer hij ziet, waar hij zijnen voet moet nederzetten, hij wil ook weten, waar de weg op uitloopt; terwijl de Heere zegt: »Vertrouw op Mij, richt uwe schreden herwaarts en vertrouw op Mij, dat Ik u zekerlijk stap voor stap zal geleiden.»

Het Woord Gods is *begeerlijker dan goud, ja dan veel fijn goud*; immers is het een zaad boven goud te schatten; *onvergankelijk* als goud, maar door eene andere onvergankelijkheid. Geen handvol glinsterend stof van Ofir, van geslacht tot geslacht bij erfenis vermaakt, maar een handvol tarwe van Kanaän van lente tot lente gezaaid, en van geslacht op geslacht vrucht voortbrengend, dertig, zestig, honderdvoort.

NOTTEN.

Schriftbeschuwing.

Met de genadegifte niet als met de overtreding.

Rom. 5 : 15—17. Doch niet zóó, gelijk de misdaad, is ook de genadegifte enz.

In de donkere diepte van den afgrond, waarin Adams zonde heel ons geslacht neerstorten deed, staart Paulus met gescherpt blik, om er uit te halen wat niemand er in zoeken zou: voedsel voor ons geloof! Want hij ontdekt in de vastigheid van de heerschappij, welke de dood door Adams overtreding over de menschen verkregen heeft, een maatstaf van de vastigheid, welke de heerschappij der genade, door Christus' gehoorzaamheid bezit. Zie eens, zoo redeneert hij in vs. 12 en vs. 18 (welke twee verzen zich rechtstreeks aan elkander aansluiten), wat één mensch vermog, zoo hij slechts voorbeeld van Christus is; door éene overtreding brengt hij de velen zóó onder de macht des doods, dat zij er zich zelfden nooit meer uit kunnen verlossen. Hoe zeker is het dan niet, dat de gerechtigheid van zijn tegenbeeld, Christus, ons in het leven zal doen heerschen! Om de zekerheid er van nog sterker te laten uitkomen, wijst hij vs. 15—17, nog vóór hij in vs. 18 vs. 12 volleindigt, op zekere ongelijkheid tusschen wat den dood en wat het leven tot heerschappij bracht, door de meerderheid van het laatste veroorzaakt. Aan de linkerzijde staat het dood en verderf brengt vergrijp van éenen; maar wat staat ter rechterzijde daar tegenover? Twee bronnen onzer behoudenis, die zich vereenigen zoodra zij uitvloeien; de genade Gods, beginsel onzer verlossing, en de genadegifte door Christus, grond onzer rechtvaardiging vs. 15. Veel heeft de éene misdaad vermocht; maar meer nog vermochten deze twee, Gods heilsbeschikking en Christus' heilswerk. Laat het feit slechts spreken; Paulus' brengt het in vs. 16 onder onze aandacht. Waar het gold te veroordeelen, had de gerechtigheid licht werk te doen; met eenen enkelen zondaar en met een enkel vergrijp slechts had zij te rekenen. Maar waar het de rechtvaardiging betrof, bleken er vele zondaars en vele overtredingen te zijn, vele zondaars die zonder krenking van recht vrijgesproken, vele overtredingen, die zonder protest der wet vergeven moesten worden. Toch bleek de gave der gerechtigheid, die Gods ontferming ons in Christus schonk, ten volle machtig, om zoo groote bezwaren ten spijt, het werk van de rechtvaardiging der velen tot stand te brengen. Het woord van Jezaja, dat Gods welbehagen door Christus' hand voorspoedigen voortgang hebben zou, 53 : 10b, is kennelijk bevestigd. Niet één der vele zondaars, of hij werd vrijgesproken; niet éene der vele overtredingen, of zij bleek goet. Ginds kwam uit het werk der wrekende gerechtigheid eene veroordeeling tot stand, die éene misdaad tot voorwerp harer handeling had; hier trad uit de vele overtredingen eene eenwige vrijspreek te voorschijn. Het bevreemde ons trouwens niet; kon éene kleine bron, de zonde van Adam, heel haar veld met hare wateren overdekken, zouden dan deze twee, Gods ontferming en Christus' gerechtigheid hare wateren nog hooger doen stijgen? Daarom, zegt Paulus, vs. 17, hebben wij recht, om de slotsom op te maken, dat zij, die den »overvloed der genade" Gods en de »gave der rechtvaardigheid" ontvangen, niet slechts leven zullen, maar meer dan dat, in het leven »heerschen" zullen. Men lette er toch op, dat de Apostel zeer sterk spreekt. Den indruk wil hij ons geven, dat wij vrij wat meer ontvangen dan het verloren leven, dat van den eersten mensch, met een vonnis des doods bezwaard, tot ons kwam. Zeggen wij hij ons, dat uit de

macht der genade en der gerechtigheid, die aan ons bewezen is, zich niets minder afleiden zal, dan dat wij koningen zullen worden op het gebied des levens. Een koninklijk leven erlangen wij, dat is, zulk een, dat onmogelijk, gelijk het tegenwoordige onder eenige wet komen kan, noch onder die, welke de aardse wereld beheerscht, de zoogenaamde natuurwet, noch onder die, welke sedert den val macht heeft over allen, de wet des doods. Vrij en onafhankelijk, eeuwig en onsterfelijk zal ons leven zijn; de rollen worden omgekeerd: zoo volkomen als de dood het leven beheerscht heeft, zal het leven straks den dood beheerschen. Klemmend voorwaar is Paulus' bewijsvoering; zelfs het listigste aller schepselen, de vader des bedrogs, kan er geene fout in ontdekken. Niet gelijk de misdaad alzoo ook de genadegifte — zoo luidde het in vs. 15a; wilt gij de reden er van weten, het »want" van vs. 17, dat er zich rechtstreeks aan vastsluit, zal het u zeggen, en elk die gelezen heeft, wat vs. 15 en 16 van den overvloed der genade Gods en der gerechtigheid Christi gezegd is, zal dat »want" onweersprekelijk vinden. Laat het geloof zijne hemeltaal dan hooren. Niets is zekerder dan de dood, plegen de menschen te zeggen; maar het geloof kan er op laten volgen: ja, iets is zekerder nog, dat de gerechtaardigden in het leven zullen heerschen. Als deze dingen alzoo zijn, zullen wij dan nog vreezen om ons aan Gods genade, en hare gave, Christus gerechtigheid, met lijf en ziel toe te vertrouwen?

VAN ANDEL.

De oorsprong der Staatskerk.

I.

Het is een stontere maar ware stelling, onlangs door Dr. A. Kuyper verdedigd, dat de zichtbare kerk ontstaat door de wiltsdaad der geloovigen.

De mannen van het absolute kerkbegrip zullen er wel geen genoegen in nemen, maar hunne afkeuring en bestrijding van deze stelling is nog geen bewijs voor de waarheid van het tegendeel.

Wanneer wij niet filosofeeren, maar eenvoudig aan de geschiedenis vragen, wat er geschied is, zien wij duidelijk, dat de Apostelen en hunne naaste opvolgers, nergens dwang gebruikt hebben om eene kerk te stichten. Zij werden, door den H. Geest zoo in al de waarheid geleid, en zij verstonden Jezus, woorden zoo volkomen, zij hadden zulk een diepen indruk behouden van de vraag, die de Heiland eens aan hen deed in de woorden: »Wilt gijlieden ook niet heneugaan?" dat de gedachte niet in hen opkwam, iemand te dwingen tot den doop of met behulp der wereldlijke macht kerken te stichten. Reeds in de rede van Petrus, op den Pinksterdag gehouden, komt dit in volle klaarheid uit.

Er is in die gansche rede geen woord aan te wijzen, dat zelfs maar eene toespeling bevat op uitwendigen dwang. Geen woord, dat aan rechten of voorschriften, denken doet. De geheele rede is gericht op de persoonlijke overtuiging, gericht op het geweten en den wil, en zij eindigt met de vermaning: »wordt behouden van dit verkeerd geslacht," de Joodsche natie, zoo als zij, in die dagen, godsdienstig en maatschappelijk bestond.

En daarop lezen we, Hand. 2 : 41: »die dan zijn (Petrus) woord gaarne aannamen, werden gedoopt, en daar werden op dien dag (tot hen) toegegaan omtrent drie duizend zielen".

Sterker uitsluiting van elken dwang is wel niet denkbaar. Vervuld met den H. Geest, die hem onfeilbaar in alle waarheid leidde, spreekt Petrus niet van de rechten en verplichtingen des Joodschen volks om den Christus en in en met Hem de nieuwe orde van zaken aan te nemen; maar hij laat het nationale standpunt van stonden aan los, en komt tot dat van de persoonlijke overtuiging, van het persoonlijke geloof. En dat doet hij zoo, dat hij de kern van het genade-verbond, onder de oude bedeling geopenbaard, behoudt, en de beloften Gods als geloofsgrond handhaaft, zeggende: u komt de belofte toe en uwen kinderen en — zoovelen als er de Heere onze God toe roepen zal.

Dit ziet duidelijk op personen. Van een nieuw Israël, dat in de plaats van het oude Israël zal komen en, als natie, Gods volk zijn zal, is nergens sprake. De kerk is nu geene natie meer, maar in alle natien wordt zij openbaar.

Lezen wij nu, in vs. 47, »en de Heere deed dagelijks tot de gemeente die zalig werden," dan wil dit niet zeggen, dat God de Heere dezelven met uitwendig geweld tot het geloof dwong, maar dat Hij, door de genadige en krachtadige bewerking van den Heiligen Geest, hunne harten bewerkte om met vrijwilligheid tot Jezus te komen en in Hem te gelooven. God, die de Schepper is van onzen geest, kan zoo-

danig op ons werken en werkt zoodanig op ons, dat onze geest in niets gedwongen of gewelddadig, tegen zijn natuur in, geleid en gedreven wordt. Als God ons bewerkt, worden we van onwillig gewillig gemaakt en vragen: wat wilt Gij, Heere! dat ik doen zal? God (zegt de kanteekenaar) wrocht, door den H. Geest, krachtig in de harten der menschen, dat zij zich tot de gemeente voegden.

Hierin zit het beginsel der ware kerk. Het is een zich gewillig voegen bij de gemeente, dat de grondslag uitmaakt van geheel het kerkelijk leven. Daarvan af te wijken is de oorsprong van alle verbastering.

In de Heidenwereld gaat het niet anders dan bij het historische volk van God. Van dwang of niterlijk geweld is nergens sprake. Men leze slechts Hand. 13 in verband met al de Apostolische brieven, inzonderheid die van Paulus, en overal zal men hetzelfde vinden. »Er geloofden zoo velen, als er geordineerd waren tot het eeuwige leven Hand. 13 : 48. Het is de vervulling van Jezus woord Joh. 6 : 37: »al wat de Vader Mij geeft, zal tot Mij komen; en die tot Mij komt zal Ik geenszins uitwerpen." De vervulling der profetie Ps. 110 : 3: »Uw volk zal zeer gewillig zijn op den dag uwer heirschacht." Met het oog op deze allen zegt Petrus, 1e brief Hoofdst. 2 : 17: »hebt de broederschap, — de eenheid der geloovigen en hunne vergadering — lief," en in verband daarmee: »Vreest God, eert den Koning!"

GISEN.

AAN EEN VRIEND TE JERUZALEM.

Waarde vriend,

Eenige jaren geleden heb ik eens een verhaal gelezen, natuurlijk uit het Engelsch vertaald, dat den titel droeg van »Verkeerd begrepen." Het schetst de lotgevallen van een knaap, die door zijne ouders en zijne omgeving, in al de uitingen van zijn hart, niet begrepen en dus altijd verkeerd beoordeeld en zonder grond veroordeeld werd.

Dikwerf denk ik nog daaraan en menigmaal komt mij die triel: »Verkeerd begrepen" voor den geest. Veel wat hedendaags smartelijks geschiedt onder de belijders des Heeren, doet mij denken aan verkeerd begrepen. Het is niet altijd boos opzet of lust tot twist en nijdigheid dat de hedendaagsche verdeeldheid voedt. Het is veelal misverstand, en dit misverstand ontstaat gewoonlijk daaruit, dat de menschen elkander misverstaan en dus verkeerd begripen.

Zoo heerscht bij velen het denkbeeld, dat afscheiding van de bestaande nationale kerk een daad van onwettigen opstand tegen de van God gestelde machten, eene daad van ongeoorloofde revolutie is, en dus in strijd met Gods woord en door dat woord als zonde veroordeeld.

De Keizer van Rusland en alle machthebbers in dat groote land zijn van dit gevoelen en handelen naar dit gevoelen. Duitse prinsessen, die met Russische prinsessen trouwen, moeten haar Protestantisch geloof, gesteld dat zij werkelijk zulk een geloof hebben, vroeg of laat verlaten, en zich laten inlijven in de Grieksche kerk. In het land van den Czaar kan niet ieder op zijn eigen manier zalig worden.

In de andere landen der Christenheid wordt dit beginsel minder streng toegepast, maar het beginsel wordt stellig door de groote meerderheid der gedoopten, en die nog eenig geloof hebben, vastgehouden en beleiden, en dat het niet overal even streng als in Rusland in toepassing wordt gebracht, is grootendeels bloot een gevolg van de omstandigheden.

In ons land b. v. heb ik menigmaal deze redeneering gehoord: Er is geene macht dan van God; de Haagsche Synode is eene macht; derhalve in de Haagsche Synode van God!

Of: Alle zielen zijn den machten over haar gesteld onderworpen; de Haagsche Synode is eene over ons gestelde macht; derhalve moeten we aan de Haagsche Synode ons onderwerpen betoonen.

Ook wel zoo: Wie zich tegen de macht stelt, wederstaat de ordinantie Gods; wie zich tegen de ordinantie Gods stelt, haalt een oordeel over zich zelve; de afgescheidenen stellen zich tegen de macht; derhalve stellen de afgescheidenen zich tegen de ordinantie Gods en halen een oordeel over zich zelve.

Maar dat is sofisme, drogreden, hoor ik u uitroepen. Nu, dat is het ook. Toch kan ik u de verzekering geven, dat zulke drogredenen in alle kringen, ook in de hoogste en geleerdste opgedoed, dat de geleerden dit het volk voorpraten en dat het volk het natuurlijk napraat.

De fout zit hierin, dat men hetgeen de H. Schrift zegt van de burgerlijke overheid en hare macht in het publieke leven, ook laat slaan op de kerk; en onderstelt dat God de mannen, die de macht van het zwaard hebben, ook macht gaf in, over of

omtrent de kerk, en dat men hen ook in deze hoedanigheid moet gehoorzamen. Aan deze gansche redeneering ligt ten grondslag de onderstelling van de eenheid van kerk en staat als eene ordinantie Gods.

Nu is die eenheid van kerk en staat of van kerk en natie zeer zeker een eeuwenoud feit. Het is een stand van zaken, die vele eeuwen reeds geduurd heeft. Hierover kan geen verschil van meening bestaan.

Het is alleer maar de vraag: of deze toestand is een ordinantie Gods? Niet of zij in het besluit Gods lag. Maar of zij is een duidelijk geopenbaard voorschrift, een bevel, eene ordinantie, eene instelling Gods, waaraan de gemeente van Christus, onder de bedeling des Nieuwen Verbonds, door Gods geopenbaarden wil of bevel, gehouden is.

Dit is het punt in dispuut.

En dit is het wat de voorstanders van eene Vrije, niet met de natie vereenigde, kerk ontkennen. Voor hen is de kerk van Christus niet de menigte der gedoopten, los van de belijdenis en de voor de kerk geldende instellingen Gods; maar de vergadering der geloovigen, d. i. der belijdenen en hun zaad.

Deze kerk zou de geheele natie kunnen omvatten, indien de geheele natie uit geloovigen of belijdenen bestond. Maar aangezien zulk een toestand nooit op de wereld bestaan heeft, is die zoo hooggeroemde eenheid van natie en kerk eene ingebeelde. Zij rust niet op geloof maar op geweld.

Hierin schuilt het conflict van de wereld. De staatslieden en de geleerden, de machthebbers en de gewelddigen, van de dagen van Nimrod af, streven naar eenheid des levens. Het Evangelie voorspelt en predikt verdeeldheid. En dat kan niet anders dan botsing geven.

De Hervorming was een ernstige breuk in die gewaande eenheid van natie en kerk. Maar nog sterker dan deze heeft de revolutie, in de vorige eeuw, de diepe onwaarheid van het stelsel des Roomschen keizers aan het licht gebracht.

Velen echter sluiten de oogen voor dit ontroerende feit. Tal van uitnemende en geleerde Christenen beweren op de historische lijn te zijn en te moeten blijven, de afscheiding beschouwende en veroordeelende als een verbreken van de continuïteit der kerk, eene verloochening van het verbond der genade, een heulen met de revolutie, een daad die, in den grond, revolutionair is.

Aan dit standpunt en aan de verdediging van deze grondgedachten ontleent het Weekblad »de Gereformeerde Kerk," zijn betekenis. Het is 't eenige blad in ons land, dat het oude stelsel met kennis van zaken en talent bepleit. De redacteur van dat blad zet de mannen der Vrije kerk de roode muts op, terwijl hij en zijne medestrijders hun schedel dekken en sieren met de zwarte kalot der Dordsche vadersen.

Zoo wordt in no. 132 van »de Gereformeerde kerk" beweerd dat ik, wijl ik de afscheiding beschouw als ware ontwikkeling van het gezonde, kerkelijke leven, moet aannemen: 1e dat gezonddevruchten op een giftigen wortel kunnen worden geteld. Dit wortel, zegt Dr. Hoedemaker, is de revolutie. De vruchten zijn voor hem (Gisen) eene heilzame scheiding van kerk en staat, en wat hiermede samenhangt.

Gij ziet, hoeveel sommige menschen in weinig woorden kunnen zeggen. Omdat de Vrije kerken ontstaan zijn na de revolutie, zijn ze ontstaan door de revolutie of vrucht van de revolutie. Dit neemt Dr. H. eenvoudig als bewezen aan, en besluit daaruit, dat ik moet onderstellen, dat »gezonde vruchten kunnen groeien op een giftigen wortel."

Al kon ik nu in de redeneerkunde een man als Dr. H. staan, het zou toch een ijdel werk zijn hierover opzettelijk te redetwisten. De valsheid is door het geheele lichaam der Christenheid getrokken, en het kerkelijk standpunt in verband met het kerkelijk stelsel is een hartstocht geworden, die werkelijk in het hart zijn oorsprong heeft.

Maar wat ik wel wenschen zou is dit, dat de redacteur van »de Gereformeerde kerk" en de redacteurs van »de Tijd" en »de Maatsbode" eens in ernstig dispuut traden over den oorsprong der Nederlandsche Hervormde Kerk. Ik twijfel er niet aan, of Dr. H. zou zijn handen vol genoeg krijgen, om zijne kerk vrij te pleiten van de beschuldiging, dat zij vrucht is van de revolutie.

Vraag maar aan welken Roomschen gij wilt, of Geus en revolutionair niet hetzelfde is, of de omwenteling in de 16e eeuw niet is een goddelooze opstand tegen den Heere en ijnen Gezalfde, en het antwoord zal niet twijfelachtig zijn. De beweringen der Roomschen tegen de Hervorming, dat zij revolutie is, heeft veel meer schijn dan de bewering, dat hetgeen de Vrije kerken zijn en willen, vrucht is van de giftplant der revolutie. Want de Hervorming was veel meer dan reformatie der

kerken; zij was omwenteling op allerlei gebied. Staat, wetenschap, sociale belangen alles werd veranderd.

Maar wat hebben de Vrije kerken gedaan? Hebben ze iets omgewenteld? Immers neen! Zij hebben alleen gebruik gemaakt van het recht en volbracht den plicht, om geene andere macht in de gemeente te erkennen dan die de Heere zelf verordend heeft. Zij hebben tot de machthebbers in de gerevolutioniseerde en liberaliseerde staatskerken gezegd: wij moeten den Heere dienen naar zijn woord. Zij zijn, ten deele althans, tot het inzicht gekomen, dat de grond der verwerdelijking der kerk is hare samensmelting met den staat. Dat Constantijn de Groote de grootste en schriklijkste revolutie tegen den Heere en zijnen Gezalfde pleegde, toen hij de kerk van Christus hare vrijheid en zelfstandigheid ontnam, haar koppelde aan den staat en de functie van opperpriester, die hij in de Heidenom bekleepte, nu ging uitoefenen in de kerk van Christus.

Deze dingen zijn veelmaal en op velerlei wijze gezegd, doch zonder veel uit te werken. Ook op dit gebied is het waar, dat van het onophoudelijk kwaad spreken altijd wat blijft hangen. Dit is de macht van de leugen in het leven. Die eenvoudige menschen die, meer vroom dan geleerd, met opoffering soms van hun dagelijksch brood en onder doodverklaring van de zijde hunner familie en dorpsgenooten zich afscheidden, levend in opstand tegen God en hunne wettige, kerkelijke en burgerlijke overheden! Maar gewikte theologen, die het kromme recht en het rechte krom kunnen praten, zijn de Elia's, die grootelijks ijveren voor den Heere en, met wie hen volgen, hunne knieën voor den Baal der eeuw niet buigen!!!

Zie, mijn vriend, als ik dit punt aanroer, gevoel ik dat ik bitter zou kunnen worden.

Daarom zij hier een punt gezet. De brief is ook al lang genoeg. Veel stof is er tegenwoordig ook niet. Alles blijft voorloopig bij het oude en vele menschen zouden zeker wel een dankdag kunnen houden, als zij, met volkomen zekerheid, wisten, dat er voortaan niets meer op deze wereld veranderen zou.

Maar deze zekerheid kan hun niet gegeven worden. Veeler de zekerheid van het tegendeel, want de gedaante dezer wereld gaat voorbij.

De beraadslagingen over de Legerwet zijn nu in vollen gang. Een gewichtig argument tegen deze wet is zeker, hetgeen ontleend is aan het bezwaar van 't militarisme, in verband met het geldelijk bezwaar, het kazerne-leven en den rechtstoestand van den soldaat. Vandaar dat Domela Nieuwenhuis en Keuchenius samen kunnen gaan in het afkeuren van deze wet. Het schijnt echter, dat de Regeering wel eene voldoende meerderheid zal houden. Krijgen we intusschen eenen verkwikenden en groei-verwekkenden Mei-regen als er nu reeds een amendementen-regen op het Binnenhof is nedergezaaid, dan gaan we stellig een schoonen zomer te gemoet.

Steeds de uwe,

GISEN.

Politieke Beschouwingen.

De Tweede Kamer zet de algemeene beraadslaging over de legerwet nog immer voort. Wij achten het tamelijk overbodig de hoofdzaken van hetgeen door de vele sprekers gezegd wordt, te vermelden. Duidelijk blijkt, dat onder alle partijen, al is 't onder de antirevolutionairen 't minst, de meest uiteenlopende meningen verdedigers vinden. Wat de een looft, gispt de ander en zoo gaat 't voort, wij haast ieder zijne meening schijnt te moeten zeggen. Als 't niet verandert, spelt dat voortwoerkernd individualisme onder de Kamerleden niet veel goeds voor 't ontwerp, tenzij dat de Minister van Oorlog wel weet te bezweren. Maar — er is weinig uitzicht op. Bovendien dreigt een mogelijk conflict. Van de zijde van tegenstanders van 't ontwerp is nogmaals van de Regeering gevraagd overlegging van 't advies v/d Raad van State. Iets dat zelden toegestaan wordt en reeds vroeger door deze Regeering is geweigerd, gelijk nu weder, niettegenstaande een der liberalen gedreigd had dan een motie te zullen voorstellen tot overlegging van dat advies. Is daarvoor geen meerderheid dan betekent 't niet veel. Maar wordt zij aangenomen — dan is een botsing daar.

Wij wachten intusschen af de dingen, die komen zullen en verzoeken onze lezers even de aandacht te vestigen op de belangen van Zuid-Afrika, bij name van de Transvaal.

Reeds sedert geruimen tijd bestaat er wrijving tusschen Portugal en Engeland over zekere landstroken ten noorden van de Transvaal. Engeland toch heeft, in 't bijzonder belang van de Engelsche Gecharterde Maatschappij, de steer van zijn invloed, gelijk men het noemt, of ook wel zijn rechtsgebied uitgebreid tot aan de noordelijke grenzen van de Transvaal. Of de inwoners van die landen dat willen, daarover bekommert het zich weinig. In elk geval meent Portugal niet alleen, maar ook een deel der Boeren, rechten te hebben op zekere landstroken, waarvan de Engel-

sche Regeering verklaard heeft, dat ze tot de landen van genoemde Maatschappij behooren.

Tusschen Engeland en Portugal was, om tot eene oplossing te komen, een voorloopige regeling aangenomen. Maar van de zijde der Engelsche Maatschappij werd deze geschonden. Eenmaal en andermaal zond ze, in strijd met traktaat en overeenkomst, schepen met wapenen naar de landstreek, terwijl ze reeds te land derwaarts voortgedrongen was en de Portugeezen had verjaagd. Deze namen echter genoemde schepen en op de Limpopo, en op de Pungwé-rivier. Zij meenden die wel meermalen uitgeoefende maar toch niettemin verraderlijke taktiek der Engelschen te moeten ontmaskeren en tegen te staan.

Doch nu is 't land in last; de Engelschen schreeuwen, onder gewoonte, om wraak, terwijl Portugal alles behalve gezind is zijne rechten prijs te geven.

Ook de Boeren niet, die sedert eenigen tijd een groote trek van 1000 families met 5000 gewapende mannen organiseeren uit de Transvaal en de Oranje-Vrijstaat niet alleen, maar voor 't grootste deel zelf uit Natal en de Kaap-kolonie; landen, die onder Engelsch bestuur staan. Zij willen van Banjaal een Boeren-Republiek maken en meenen daarop recht te hebben. Niet alleen omdat de Hoofden van Banjaal verklaren onafhankelijk van de Engelschen te zijn, en de Boeren uitnodigden om tot hen te komen, maar wijl ze ook aan dezen concessie tot ontginning en inrichting van hun land gaven.

Dat is echter te veel voor het trotsche Albion. 't Had bepaald dat tenoorden de Transvaal geen Boeren, maar Engelschen zouden heerschen en genieten. En, nu zou ook een nieuwe trek van Boeren dat plan ten deele doen mislukken! Is niet door de Transvaal bij de conventie van Zwaziland beloofd den bloei der gecharterde Maatschappij niet te zullen tegenwerken? En nu zou de Regeering van dat land een trek naar Banjaal toelaten?

Dat zal niet! En daarom bericht aan de Transvaalse Regeering dat de Engelsche Regeering dezen trek zal beschouwen als een daad van vijandschap tegen de Koningin. En of nu al wordt opgemerkt, dat 't bedoelde land niet aan die Maatschappij toebehoort; dat de Boeren reeds vóór de conventie van Zwaziland de concessie van Banjaal hadden verkregen; dat deze zelfs door de Engelsche autoriteiten vóór de ondertekening dier conventie was goedgekeurd — niets baat. Andermaal moet 't pistool, evenals bij de conventie van Zwaziland zelf, onrechtvaardiger gedachtenis, 't pistool op de borst ook van de Transvaal gezet en gereidigd met oorlog! . . .

Maar wat vermogen Portugal en de Transvaalse Boeren in de tegenwoordige omstandigheden tegen de willekeur van 't machtige Albion en de aanmatigingen van zijne roofzuchtige Maatschappij?

De Transvaalse Regeering heeft dan ook reeds den trek verboden. En ofschoon 't Engelsch bewind, wijl 't weet, dat zijne onderdanen de goede trouw jegens Portugal schonden en zijn eigen boeren 't grootste deel van den trek vormen, tegenover beide landen nog niet durft doortasten — dat zulke gewelddadige handelingen kunnen uitgeoefend worden in naam van een Christelijke natie als de Engelsche, werpt een donkere schaduw op de politiek van dat land. En dat geen natie in Europa, zelfs Duitschland niet, zich opmaakt, om althans een weinig voor de zwakkeren te spreken — bewijst tevens hoe 't rechtsgevoel verzwakt is door de egoïstische en karakterloze koloniale politiek van de meeste Europeesche naties.

Toch zal deze wijze van handelen der Engelsche Regeering en hare Maatschappij vrucht dragen in Zuid-Afrika; doch niet in 't belang van Engeland!

Reeds nu heeft zelfs in de Kaap-kolonie eene ommekeer in de publieke opinie plaats. Men walgt van de Engelsche taktiek. De oude sympathien worden levendig, 't verlangen naar samenwerking en bevrijding van alle landen in Z. Afrika sterk geprikkeld!

NOORDZIJ.

Buitenlandsche Kerken.

Tot de punten van bespreking op de Ev. Alliantie te Florence gehouden behoorde ook de evangelizatie en de verschillende methodes daarvoor. Dit werd in het Engelsch behandeld. — De heer Park, predikant te Belfast in Ierland sprak het eerst en wees op de volgende zaken. De Bijbel is van het eene einde tot het andere een Zedingsboek. Zoals Livingstone eens zeide: God had slechts één Zoon, en Dezen heeft Hij gezonden om Zending onder de menscheit te zijn. De verdeeldheid onder de Christenen is nadeelig voor de zending, en hare eenheid wordt reeds ten voorbeelde gesteld in de gemeenten, die in de Heidenwereld gevormd zijn. In China, Japan en Brazilië wordt de eenheid in plan genomen, en is ze zelfs gedeeltelijk tot uitvoering gekomen. Ook moeten wij niet ontmoedigd worden door te weinig resultaat, want deze eeuw is vooral eene eeuw van grondlegging. Wij moeten ook niet geven onder een voorbijgaanden indruk maar stelselmatig, door regelmatig een deel af te zonderen van ons inkomen. —

Als zeer gewenscht voor de evangelizatie in Frankrijk gaf de pred. Ed. Monod van Marseille aan. Meer publiciteit; de Protestanten zijn te bescheiden. Meer populariteit; de schoonheid in vormen zal een kracht zijn voor de Christelijke literatuur. Meer uitbreiding; de Alliantie moest een groot blad hebben, meldende allen arbeid in het Koninkrijk Gods, zelfs onder Rome; dit moet niet onderdrukt maar aangetrokken worden om gezamenlijk het materialisme te verstikken; en ook onder ons Protestanten moeten wij onderling ruimer zijn; door getrouwdheid voor te wenden kunnen wij wel eens alleen trouw jegens ons zelve worden. —

De heer Bowen, Amerikaansch zendeling in Turkije, spreekt over de hindernissen in zijn arbeid, vooral door de officiële perscensuur. Het leven van Livingstone mag er niet verkocht worden, omdat hij prozelieten in Amerika gemaakt heeft ten nadeele van het Mohammedanisme, waar hij een recht op had! Shakespeares werken ook niet, omdat daarin de mogelijkheid der omverwerping van gouvernementen aangetoond wordt. De Bijbel niet, om de gelijkenis van den verloren zoon; waarin men toespelend ziet op de eenenheid in de Sultansfamilie, daar de oudste broeder van den Sultan gevangen gehouden wordt. De verspreiding van traktaat en evangelien is verboden, omdat dit te gemakkelijk gaat en de menschen, de boeken laat verbergen, die men onder hunne kleederen toosteekt! Sedert 1856 is er geen georganizeerde zending onder de eigenlijke Mohammedanen; men kan zelfs niet voldoende de Armenische naam-Christenen bereiken. Spreker besluit: durfde niemand voor 40 jaar hopen, dat de Alliantie in Florence gehouden zou worden, moe eveneens weldra in de volgende veertig jaren da vergadering in Konstantinopel gehouden worden. —

De predikant Kalopothakès uit Athene sprak eene rede uit, die trofdoor eenvoudig. Hij wees op de apostolische methode, dat is de reizende. De apostels organiseerden hunne bekeerlingen, laten hen voor zichzelf zorgen dragen, en gaan dan verder. Daarom geven zij hen niet op; zij schrijven hun, en komen hen soms bezoeken. Hedendaags zijn er ongetwijfeld veel dingen nodig, maar men moet buiten kon: boeken, bladen, scholen. Maar wij konden onze Christenen er toch op voorbereiden om ons te missen. Met die methode zou men slechts een derde uitgeven van hetgeen nu geschiedt. Dit doen wij in Griekenland. In 1885 hebben wij ons moeten scheiden van de Engelsche vereeniging, die ons ondersteunde. Onze hulpbronnen waren weinig betekenis. De Christenen hebben beloofd te doen, wat zij kunnen. Geen geeft minder dan een tiende, eenigen geven een derde van hun inkomen. De leeraars hebben zich aan 't werk gezet om hun levensonderhoud te winnen. Zoals Paulus, verrieten de heer Kalopothakès en echtgenoot handarbeid. En van dien tijd af heeft de Heere hen gezegend, hij heeft hun meer toevoorders gegeven, meer bekeerlingen, meer jver. De Grieksche Christenen zijn gelukkiger dan die in Turkije, zij genieten geene wetens- en persvrijheid. De heer Kalopothakès geeft een blad uit voor kinderen, dat een debiet heeft van 7 à 8000 exemplaren, behalve een duizend traktaates per jaar, en vertaalde preeken van buitenlandsche predikanten, waarmee de predikers in de officiële kerk dikwerf zeer ingenomen zijn om ze op hun ansels te kunnen uitspreken. Het gouvernement heeft het lezen der Evangelien en Handelingen der Apostelen in de lagere scholen voorgeschreven. De Grieksche gemeenten zijn drie met vijf evangelizatiestations. — De zachtaardige bescheiden spreker nam terstond de gehele vergadering in en won hare sympathie. Hij werd zeer toegeliefd en men schaarde bij het uitgaan der vergadering zich om hem heen.

De heer Prochet, voorzitter der Waldenzische commissie voor de evangelizatie gaf een verslag van hun werk en hun strijd. Deze kerk heeft nu sedert 1848 44 nieuwe kerken en 70 stations in geheel Italië. Niettegenstaande de vervolgingen werden zij gezegend; in 1860 werd b. v. te Rio-Marino het huis, waar twee evangelisten waren, in brand gestoken, doch nu was er een mooie kerk, terwijl de leeraar en zijn gezin gacht zijn. —

De voorzitter der Commissie van de Italiaansche Evangelische kerk neemt nu het woord. Deze kerk, die eerst den naam van Vrije Kerk aannam, werd geboren uit het Bijbelles. Zij ontstond ook uit den arbeid der Waldenzen en hunne gemeenten. De beroemde advocaat Mazzarella, afgevaardigde ter Kamer, Waldenzisch evangelist te Turijn en te Genua, werd een harer steunpilaren. Ook heeft de Vrije Kerk een gemeente van Waldenzen. Zij werd regelmatig als „Chiesa Libera“ gevormd te Milaan in 1870, en had een evangelisten-school te Bologna, in de plaats gekomen voor die te Pisa, doch thans te Rome zijnde. Sommigen dier kweekelingen gingen naar de Baptisten-kerk over. Nu is de school gesloten, doch men hoopt binnen eenige jaren te Florence weer te openen. Sedert 1873 werden lokalen gekocht of gebouwd te Rome, Florence, Pisa enz. Thans heeft de kerk 31 gemeenten, veel stations, scholen, werken van liefdadigheid enz. Zij heeft poging gedaan om zich met de Waldenzen en andere kerkgenootschappen te vereenigen — „gedaan, wat zij kon.“ Doch de anderen meenen ook gedaan te hebben, wat zij konden in dezen. — Zoo traden nog op de Baptisten-leeraar van Rome en de Wesleyaansche van Napels. Deze betoogde, dat ook de Italiaansche kerk nu nog is een martelaarskerk, wijzende op den moord te Barletta. —

C. M.

Op een kongres van vrouwen, dat weinig tijd gelede te Nieuw-York bijeenkwam, heeft Mevr. F. Tupper, die van Michigan was afgevaardigd, gezegd, dat er tegenwoordig in de Vereen. Staten 720 personen van het vrouwelijk geslacht zijn, die de wijding tot den heiligen dienst des Woords hebben ontvangen, en pastoraal werk mogen verrichten. Mevr. Tupper behoort zelf onder het getal.

In een Fransch blad werd bericht, dat de politie-prefektuur ten gevolge van een onderzoek aangaande het nachtverblijf, dat door het Heilsleger in de straat Martin, bij de Buttes Chaumont, Parijs, is opgericht, verklaard heeft, als ten zeerste nadeelig te zijn voor de gezondheid. Het

Heilsleger heeft ook de sommatie ontvangen om zoo spoedig mogelijk verschillende verbeteringen aan te brengen. Bovendien beschouwt de prefekt de zaak zoo, dat het Heilsleger zich in de geleerden plaatst van logementhouders, doordien men ieder eene som laat betalen om den nacht daar door te brengen, en dat misdien het Heilsleger ook onderworpen is aan het patentrecht.

„Jehovah Nissi!“

Onder dit opschrift, hetwelk ontleend is aan Exodus 17: 15 en beteekent: „De HEERE is mijn banier“, ontvingen we weer een schrijven van onze geliefden Broeder LANDSMANN, hetwelk bij vernieuwing het bewijs levert, dat de Heere de arbeid van zijn dienstknecht te New-York rijklijk zegen, en alzoo voortdurend gedekt aan zijn verbond, hetwelk Hij eens met Abraham, Izaak en Jakob heeft opgericht.

Ten volle ons bewust, dat de vrienden Israëls de stukken van Landsmann zeer gaarne lezen, en inzonderheid met belangstelling vernemen, hoe zijne pogingen met den zegen des Heeren worden bekroond, willen we bedoeld schrijven, evenals dat van verleden jaar gaarne uit het Duitsch vertalen en ter verdere kennismaking aanbieden; het is van den volgende inhoud: „Geliefde Broeder in onze enigen Heiland Jezus Christus!“

Met groote dankbaarheid jegens onze dierbaren Heere Jezus, den Oversten Herder der schapen, kan ik u wederom de blijde tijding brengen, dat gisteravond, 12 April, wederom twee zielen uit den volke Israëls door den Heiligen Doop der Christelijke kerk zijn ingelijfd.

De Heere Jezus heet in onze Hebreeuwsche taal Peleh, Wonderlijk; maar houdt Hij met de zijnen inderdaad ook niet wonderlijke wegen? Neen, de Heere heeft zijn Israël niet ten eenemal verwerpen; er is ook nog ten huidige dage een Scheeritz, een overblijfsel naar de verkiezing der genade; en die verkiezing zal nimmer falen. Zoowel als ten tijde van Elia, heeft de Heere nog zijne 7000, die hunne knieën voor Baäl niet gebogen hebben; die aan de begeerlijkheid der oogen, de begeerlijkheid des vleeschs, en de grootscheit des levens een walg hebben leeren krijgen, en dezulken trekt Hij door zijne genade en barmhartigheid, en doet hen zijn rijk binnengaan. Neen, zijn woord, zegt de Heilige Geest door den mond van den Profeet Jesaja, cap. 55: 11, zal niet ledig wederkeeren, zoomin nu als vroeger, waarvoor o. a. het volgende moge dienen als een zichtbaar bewijs.

Ongeveer 12 jaren geleden, toen ik mij nog te Konstantinopel bevond, kwam F. . . . een jeugdig persoon tot me, met de begeerte om in de Christelijke leer te worden onderwezen. Ik nam hem in ons Te Huis op, waar hij bijna een geheel jaar onder mijn opzicht stond. Toen er echter helaas! tweespalt ontstond tusschen de onderscheidene personen, die in onze Zending arbeidden, werd hij wankelmoedig en kwam in de zeef des Satans, die toen zeer veel onheil heeft gesticht, gelijk deze moordeenaar der ziel er immer op uit is, om het werk des Heeren te vernietigen.

Toen ik ten gevolge van die onaangenaamheden in '81 naar Amerika trok, ging hij ook derwaarts, en zeide tot mij: „Zoo het de wil des Heeren is, zoek ik u in Amerika weer op.“

Zoo gingen 10 jaar voorbij, zonder dat ik iets meer van F. vernam. Verleden zomer echter kwam iemand tot me, die, na mij zeer vriendelijk te hebben gegruet, mij vraagt, of ik hem niet ken. Hoe sterk ik mijn blik ook op hem vestigde, moest ik toch de vraag ontkennend beantwoorden; het wilde mij niet gelukken mij zijner te herinneren. „Ik ben F.“, zeide hij toen, „die geruimen tijd ten uwen huize onderrecht in de waarheid heb ontvangen; heb ik u niet gezegd, dat ik u in Amerika zoude opzoeken? Hier ben ik!“

— Maar hoe wist ge, dat ik mij te New-York bevond, en waar ik woonde?

— Bij de Joden heb ik uwe traktaaten gevonden en gelezen, en een hunner, die door u wordt onderwezen, gaf mij uw adres.

— Wat dunkt u nu van den Christus, wiens zoon is Hij?

— Gods Zoon!

— Goed zoo; wenscht ge nu verder onderricht te ontvangen, en tot den Heiligen Doop voorbereid te worden?

— Gaarne.

Aan dien wensch heb ik natuurlijk van harte voldaan, met dat zegenrijke gevolg, dat hij gisteren den Heiligen Doop ontvangen heeft.

Is het nu niet waar, dat het woord des Heeren geenszins ledig wederkeert, maar datgene doet, waartoe de Heere het heeft gezonden; al blijft het zaad ook een tiental jaren onder de puinhoopen verborgen; het zaad gaat op, zodra de Heere het wil.

E. KROPVELD.

(Slot volgt.)

VEREENIGING VOOR GEREFT. SCHOOLONDERWIJS, RED. DS. T. BOS. FILIPPUS, Redactie. E. KROPVELD.

Van het Hoofdbestuur.

De Algemeene Vergadering zal, zoo de Heere wil, op Woensdag den 5 Augustus te Rotterdam gehouden worden. Hulpverenigingen die voorstellen of vragen hebben, kunnen die aan den Secretaris te Middelburg toezenden vóór of op den 13n Mei e. t., dewijl in de Bestuursvergadering van de Pinksterweek de Agenda wordt opgemaakt.

De hulpvereniging te Rotterdam heeft welwillend aangeboden om de plichten van gastvrouw der Algem. Vergadering naar eisch te vervullen. Afgevaardigden die inlichting begeeren aangaande logies enz. hebben zich derhalve te adresseren aan den Heer J. A. Delhaas (Mauritsstraat 77.)

Secretaris der Rotterdamsche Hulpvereniging.

Het na-examen, tot hiertoe door de Commissie namens onze Vereeniging afgenomen, heeft niet meer plaats. Hoewel de Comm. uit de Vereeniging v. Chr. Nat. Schoolonderwijs het anders dan wij schijnt te hebben begrepen, en ook nog dit jaar haar gewoon N.-examen hield, houden we ons zonder voorbehoud aan het genomen besluit, om dat examen over te dragen op de Comm. uit den Schoolraad, bij wien we ons hebben aangesloten. In het begin van September wordt door de hiertoe benoemde Comm. uit den Schoolraad de eerste gelegenheid tot het afleggen van het Na-examen opengesteld. Men verwachtte binnenkort dienaangaande nader bericht ook in dit Blad.

Namens het Hoofdbestuur,
A. W. VAN KLUJVE,
Middelburg, 25 April '91. Secretaris.

Bericht.

De Bestuursvergadering van het Geref. Trakt. Genootschap „Filippus“ zal D. V. gehouden worden te Utrecht, Donderdag 21 Mei a. s. 's v. v. m. 12 uur.

Namens het Bestuur van „Filippus“,
Wolvega. J. TER BORG, Secr.

Scheurkalenders in de Kazerne.

Van de Feurles, Trip van Zoulandt te 's Hage 3,—
Van L. Rumpff te den Helder 0,70
De vorige week zijn een paar misstellingen geslopen.

Voor eerst: J. G. Silleb te Amsterdam, had moeten zijn J. G. Sillem; terwijl de vermelding dat een gelijk bedrag ingekomen was voor gratis-trakt. verspreiding, enkel betrekking had op de 50 ets. uit ter Neuzen.

E. KROPVELD.

Afscheiding of Doleantie?

Mijn voornemen was, op de laatste brochure van Ds. ten Hoor het stilzwijgen te bewaren. Niet uit minachting van mijn bestrijder, noch ook uit geringachting van zijne repliek, maar in het belang der zaak, waarom het me alleen te doen was, en die op dit oogenblik door zwijgen wellicht meer dan door spreken bevorderd kon worden. Maar anderen oordeelden anders en meenden, dat het zwijgen aan machteloosheid zou worden toegeschreven, en voor het standpunt, dat ik inneem, nadeelig werken zou. Daarom een laatste woord tot bescheid.

1. Ds. ten Hoor is zoo spoedig van verschillende zijden als overwinnaar gekroond, dat het hem verrassen moet te vernemen, dat hij voor het grootste gedeelte gestreden heeft tegen een denkblijden vijand. Ieder oogenblik dicht bij mij gevoels toe, die de myne niet zijn. Ik heb daar zelf eenige schuld aan. Door alleen tot kritiek van zijne denkbeelden mij te bepalen en van thetische uiteenzetting mijner eigene meeningen mij te onthouden, heb ik hem niet alleen naar zijn zeggen groote teleurstelling berokkend — wat mij heusch spijt, — maar heb ik hem ook laten raden en gissen, waar zijn vijand toch eigenlijk stond en uit welken hoek de aanval geschiedde. Van dat raden en gissen heeft hij dan ook een druk gebruik gemaakt. En gevolg daarvan is geweest, dat hij wel met inspanning van alle krachten heeft gestreden, maar alzoo, als de lucht slaande.

2. Dat komt al dadelijk uit, als Ds. ten Hoor op bladz. 4—12, 36 v. 50, 54 v. enz. mijne opmerking over de kerk als vergadering der uitverkorenen, der gedoopten en der geloovigen bestrijdt. Ik schreef in mijne kritiek: „als men de kerk beschrijft in haar verschillende trappen van ontwikkeling, krijgt men vanzelf verschillende definities.“ Dat is eenvoudig, dunkt me. Als men n.l. aan de kerk denkt, gelijk zij alle geloovigen omvat, die er geweest zijn, thans zijn of nog zijn zullen, dan is zij het mystieke lichaam van Christus, de vergadering aller uitverkorenen. Als men, afziende van de geloovigen die er geweest zijn en nog komen zullen, alleen vraagt naar de thans op aarde bestaande Christelijke kerk, naar haar grenzen en uitgebreidheid, dan strekt zij zich zoover uit als de doop, en is ze de vergadering aller gedoopten, d. i. van al diegenen, die nog op den grondslag staan van de belijdenis der Triniteit, d. i. van de fundamentele waarheden van het Christendom. En als men nu verder in die eene algemeene Christelijke kerk, welke in zoovele bijzondere kerken en sekten uiteenvalt, onderzoek doet naar de ware kerk, dan is het antwoord: dat is die vergadering van geloovigen, waar Woord en Sacrament zuiver worden bediend. Ik vraag, wat Ds. ten Hoor op deze voorstelling kan tegen hebben? Ons verschil, door hem geheel onjuist opgevat, scheef voorgesteld en breed uitgemeten, komt alleen neer op deze twee punten: Mag men de vergadering aller uitverkorenen samen, en die van alle gedoopten samen kerk noemen? Over de eerste vraag laat Ds. ten Hoor zich niet duidelijk uit. Maar op de tweede geeft hij een beslist ontkennend antwoord. Verreweg de meeste gedoopten zijn volgens hem niet in de kerk (in de algemeene Christelijke kerk) maar alleen in een uitwendig verbond. De ééne heilige algemeene Christelijke kerk valt dus bij Ds. ten Hoor met de ware kerk samen. Daarbuiten is nog wel een verbond maar geen kerk; en zelfs dat durft hij niet voor zijne rekening nemen, maar schuift hij op rekening van de Geref. kerk, die nu eenmaal den doop ook in valsche kerken heeft erkend (bl. 30). Om deze wijze opvatting met onze belijdenis overeen te brengen, ziet hij zich genoodzaakt (bl. 11, 27), om onder de „vreemde religien“ in art. 34, van welke wij door den doop worden afgezonderd, ook de Roomsche te verstaan. Zulk een verklaring heeft, naar mij toeschijnt, geene weerlegging van nood. De grondfout ligt daarin, dat Ds. ten Hoor de begrippen: kerk en ware kerk van huis uit met elkander ver-

eenzelvigt. De doop, die de belijdenis van God Drieëinig onderstelt, leeft echter in de algemeene Christelijke kerk, die in de verschillende bijzondere kerken meer of minder zuiver nog aanwezig is.

3. Maar nu komt vervolgens de ware kerk ter sprake. De ééne algemeene Christelijke kerk valt n.l. in verschillende bijzondere kerken uiteen, waarvan er sommige waar, andere valsch; sommige zuiver, andere onzuiver zijn. De vraag is dus: welke is de ware kerk, waar wij ons bij te voegen hebben? En dan zijn de antwoorden verschillend. De Roomsche Bellarminus zegt bijv. b. de kerk is eene vergadering van menschen, die vereenigd is door belijdenis van eenzelfde christelijk geloof en gemeenschap aan dezelfde sacramenten, onder de regeering van wettige herders en voornamelijk van den stedehouder van Christus op aarde, van den Roomschen Paus. Maar de Protestanten zeiden, dat de ware kerk die kerk van geloovigen was, waar Woord en Sacr. zuiver bediend werden. Alwat nu Ds. ten Hoor over de kerk als vergadering van geloovigen, over de verhouding van zichtbare en onzichtbare kerk, van organisatie en instituut, zegt, heeft mijn bijna onverdeelde instemming. Ik heb nooit anders gedacht noch geleerd. Hiertegen gaat alleen mijn principieel bezwaar, dat hij de Christelijke kerk met de ware kerk, met één of meer bepaalde instituten in de algemeene Christelijke kerk vereenzelvigt en daarbuiten nu nog wel een verbond maar geen kerk meer erkent. Dat is naar mijn oordeel — de geachte schrijver houde het mij ten goede — miskenning van de katholiciteit der kerk en sectarische eenzijdigheid. Voor Rome is Roomsche en Christelijke één, maar voor den Protestant valt geen enkele bijzondere kerk met de Christelijke kerk samen.

4. Den maatstaf der ware kerk nu aanleggende aan het Ned. Herv. kerkgenootschap, hebben de Afgescheidenen uit bijna éénen mond gezegd: het is eene valsche kerk. Ik erken, dat ik niet even makkelijk als Ds. ten Hoor dat korte vonnis onderschrijven kan. Van de Herv. kerk in haar geheel en in al haar deelen zoo maar zonder meer te verklaren, dat het eene valsche kerk is; dat kan en dat durf ik niet. En wel hierom, niet omdat er in de Herv. kerk nog vele ware geloovigen zijn, — gelijk Ds. ten Hoor telkens vermoedt, — maar omdat er in vele Herv. gemeenten nog (ook na 1886) relatief-zuivere bediening is van Woord en Sacrament, en de kenteekenen eener ware kerk er dus niet geheel ontbreken. Men zegt, maar die bediening geschiedt er niet rechtens. Ik antwoord: het zij zoo, maar zij is er feitelijk en wordt niet, als in de Roomsche kerk, er rechtens en feitelijk verboden. Maar dan valt het recht der Afscheiding, zoo roept men, dit is juist daarop gegrond! Ik ontken het. Scheiding is ook van eene afscheiding niet valsche dan toch zó onzuivere kerk, dat men verhinderd wordt er kerkelijk naar Gods Woord te leven en te handelen, geoorloofd en plichtmatig. Wie in eene Lutherse kerk van de waarheid der Geref. leer overtuigd wordt, mag en moet zelfs van deze zich scheiden. Hoeveel te meer dan van de Ned. Herv. kerk, waar men ook in de zuiverste gemeente krachtens het reglementair verband tot een doen of laten tegen Gods Woord wordt verplicht. Nu laat ik natuurlijk iedereen vrij, om over de Ned. Herv. kerk te oordeelen gelijk hij meent te moeten doen. Alleen stempel men het geloof dat de Herv. kerk geheel en in al haar deelen zonder meer eene valsche kerk is, niet tot een kenmerk van kerkelijke rechtzinnigheid.

5. Uit dit oordeel over de N. Herv. kerk werd door de Afgescheidenen het recht en de plicht der individuele afscheiding afgeleid. Ook Ds. ten Hoor schijnt te meenen, dat het een met het ander onverbrekelijk samenhangt. Maar art. 28 onzer belijdenis bepaalt volstrekt niet de wijze der afscheiding. Of men individueel dan wel als kerkeraad of als kerk van de valsche kerk zich scheiden moet; blijft onbeslist. Indien men maar de kerkelijke gemeenschap verbreekt met hen, die niet van de kerk zijn! Nu geloof ik voor mij, dat men te Urmu beter hadde gehandeld, wanneer men niet individueel en hoofd voor hoofd, maar gemeenschappelijk als kerk die gemeenschap had verbroken. Om deze reden. De geloovigen worden niet door de afscheiding geloovigen, maar waren dat ook onder het reglementair verband. De kerkeraad had in de Herv. kerk zijn ambt van Christus ontvangen — gelijk Ds. ten Hoor bl. 60 v. erkent. Welnu, dat mochten zij geen oogblik verloorchen, allermint in het gewichtig moment der afscheiding op 13 en 14 Oktober 1834. Dat zij echter niet als kerk maar individueel uitgingen, bewijst inderdaad, dat zij zonder voorafgaand overleg en geheel onvoorbereid de reformatie ter hand namen.“ Wederom zij ook over deze wijze van reformatie het oordeel vrij. Maar dit betreur ik, dat men niet de daad maar de wijze jkt als de eenig en absoluut ware methode van reformatie.

6. Dit is te meer te betreuren, omdat de eerste Afgescheidenen, ofschoon zich afscheidend, toch eigenlijk niet afgescheiden wilden zijn. Zij zijn later gekomen, waar zij eerst niet wilden wezen. Dat wil zeggen: a) zij hebben niet alleen de ambten erkend die zij in de Ned. Herv. kerk hadden ontvangen, maar b) zij beweerden de oude, ware Geref. kerk te zijn, en wilden geen nieuwe kerk wezen, en c) zij maakten daarom aanspraak op de goederen der N. H. kerk. Blijkbaar wilden zij de historische continuïteit der Geref. kerk in deze landen vasthouden. Dat was uitnemend. Dat was — ik herhaal de woorden nog eens, omdat Ds. ten Hoor bl. 51 alleen het laatste der drie aanhaalt en daarom gansch onnoodige kritiek oefent — dat was het anti-sectarische, het katholieke, het eckereformeerde in de separatie van 1834. Maar wat is geschied? Die eerst vastge-

houdene historische continuïteit is langzamerhand losgelaten, en het nieuwe in de Afscheiding is meer en meer, in 1839 en 1869, op den voorgrond getreden.

7. Thans wordt dat eerste element ('t vasthouden van die histor. continuïteit) bijna geheel voorbijgezien, ofschoon het in de geschiedenis der Afscheiding zulk een gewichtige plaats bekleedt. Bij Ds. ten Hoor wordt het iets toevalligs, iets bijkomstigs, hetwelk gelukkig spoedig wegviel. En in het andere nieuwe element wordt het geheele wezen der Afscheiding gezocht. Nu erken ik gelijk ik te Assen uitsprak en nog geloof (tegen bl. 72), dat 1839 in zoover een vooruitgang was, als men de idee van Staatskerk en de belijdenis als rechtsbasis voor de aanspraak op de goederen varen liet. Maar de wijze, waarop dit plaats had, kan ik billiken maar niet goedkeuren. En nog veel minder kan ik meegaan met Ds. ten Hoor, als hij (Vrije Kerk Dec. 1890) van deze nieuwe verhouding van kerk en staat uit tot de verwerping van een Christelijken staat komt. Dat is gevolg bij hem van begripsverwarring en van eene onjuiste opvatting van de verhouding van natuur en genade. Een Christelijke staat is niet zulk een, die in substantie veranderen zou en van het terrein der schepping op dat der herschepping overgaat. Wie wordt toch door Ds. ten Hoor in deze opinie bestreden? 't Is makkelijk overwinnen, als men zijne bestrijders eerst zelf schept! Maar de vraag is deze: is eene overheid als overheid verplicht om professie te doen van de ware religie, behoort ook eene overheid als zodanig Christelijk te zijn? Daarop is maar één antwoord voor wie het absoluut en katholiek karakter der Christelijke religie wil handhaven. En dan komt eerst in de tweede plaats de vraag aan de orde: welke houding moet zulk eene Christelijke overheid aannemen tegenover de verschillende kerken of eene bepaalde kerk in haar land? Van eene Christelijke Overheid of een Christel. Staat spreken we dus in denzelfden zin als van Christelijke wetenschap, kunst enz. Die worden daarmee niet op het gebied der herschepping overgebracht, maar alleen op haar terrein door het Christelijk beginsel beheerscht. Wat is er in dit alles verkeerd of ongerijmd?

8. Op grond van dit alles houd ik staande, dat het verschil tusschen Afscheiding en Doleantie niet absoluut is, gelijk Ds. ten Hoor het maakt. Ik effaceer dat verschil niet. Ik neem de theorie der Doleantie niet voor mijne rekening. Ik geloof bijv. volstrekt niet, gelijk ik ook te Assen uitsprak, dat de geloovigen konden optreden en handelen voor en in naam van alle leden der plaatselijke kerk, dat de kerkeraad het kerkverband verbreken mocht buiten de gemeente om, dat de niet-meegaanden toch leden blijven van de kerk in Doleantie, dat de geloovigen op eene bepaalde plaats rechtens leden zijn der ware kerk enz. Het laatste wordt N. B. ook door Ds. ten Hoor aangenomen bladz. 47. Toen de Doleerenden zoo spraken, was dit ketterij; nu Ds. ten Hoor het beweert, schijnt het in eens rechtzinnig te zijn. Ik ontken dus het verschil niet tusschen Afscheiding en Doleantie, (tegen bl. 75). Maar dit ontken ik, ook na de pertinente tegenspraak van Ds. ten Hoor, dat dat verschil wortelt in een verschillend kerkbegrip; ik ontken, dat Ds. ten Hoor dit aangetoond heeft: ik ontken, dat zij beide polarisch tegenover elkander staan en dat de eene de andere volkomen uitsluiten zou.

9. Daarom blijf ik meenen, dat vereniging mogelijk is, indien wij a) de beide methoden van reformatie niet aan elkander opdringen willen, en b) elkander over en weer erkennen voor hetgeen wij, zij het ook langs verschillende weg, geworden zijn en thans zijn. Maar als men met Ds. ten Hoor de Afscheiding absoluut maakt (bladz. 32, 53, 62, 68, 70), raakt men niet alleen steeds verder van elkaar, maar de vereniging wordt onmogelijk. Durft Ds. ten Hoor daarvoor de verantwoordelijkheid op zich nemen? Durft hij zeggen, wat uit zijne praemissen volgt: geen vereniging dan door tot ons over te komen! Ik kan het haast niet gelooven. Ik kan niet gelooven, dat de Christ. Geref. kerk straks, als het er op aan komt, zulk een eisch aan de Doleerenden zal durven stellen. Maar, indien het zoo zijn mocht, dan wensch ik vooraf alle verantwoordelijkheid voor een dergelijk besluit van mij af te werpen; ik wensch ook in dit opzicht vrij in mijne consciëntie te staan.

En hiermede besindig ik dit twistgeschrift. Het spijt mij, dat ik aan Ds. ten Hoor de aangename illusie ontnemen moest, dan hij mij afdoende weerlegd had. Het spijt mij om de kamprechtters, die dien lauwer zoo gul en zoo gauw hem om de slapen wonden.

Gaarne zou ik nu nog een woord van lof voor Ds. ten Hoor's geschrift hierbij voegen; maar ik vrees dat hij evenals de vorige maal zou weigeren dat aan te nemen. Daarom bied ik hem nu alleen aan de verzekering mijner broederlijke hoogachtung en genegenheid, in de stille hoop dat hij deze niet ganschelijk versmaden zal.

H. BAVINCK.

Ingezonden.

Aan daarin betrokken Ouders, Voogden, of Kerkeraaden verzoekt de ondergeteekende Kerkeraad vriendelijk, hem de adressen te willen doen toekomen van hen, die dezen zomer alhier in garnizoen komen.

DE KERKERAAD
DER CHR. GER. GEMEENTE.
Amersfoort, April 1891.
J. J. DE VISSER.

Boekaankondiging.

God gedenkt aan zijn Verloofd.
Een Verhaal uit den Bijbel, voor
kinderen door A. C. Koops; en:

Een koninklijke Optocht uit het jaar
33 onzer Christelijke jaartelling door
A. Riguis, uitgegeven door de Gereformeerde Zondagschoolvereeniging
Jachin,

zijn twee lieve verhalen, die wij met het volste vertrouwen aan alle ouders aanbevelen. Ook de bewijzen van vijf en het Diploma der Gereformeerde Zondagschoolvereeniging Jachin, voor het vijftig en getrouw bezoeken der Zondagschool, zien er waarlijk aantrekkelijk uit. De heer Gezelle Meerburg te Heusden, uitgever van bovengenoemde verhalen en plaatjes, verdient dank en een ruim debiet voor dezen goed geslaagden arbeid; zoowel als de vereeniging die, op zoo uitnemende wijze, de kunst in het Calvinisme eene plaats weet te geven.

Oostersche zeden en gewoonten.
Twaalf sierlijke kaarten in kleuren-
druk met Bijbeltekst. Uitgave van
"Capadose", Amsterdam, Hoveker &
Zoon.

Stuifmeel. 32 geïllustreerde trak-
taates. Uitgave van "Capadose".
Amsterdam, Hoveker & Zoon.

Niet alleen zijn de kaarten in kleuren-
druk "sierlijk", maar we aarzelen niet ze
zeer leerzaam te noemen. Zij maken wer-
kelijk den bijgevoegden tekst duidelijk.

Stuifmeel, lieve versjes met plaatjes, is
een reeks kleine traktaten in dichtmaat.
Wat zullen de kinderen blijde zijn met zulke
kaartjes! God zegene rijkelijk ook dezen
arbeid!

RED.

Buiten en binnen onzen kring.
Eene bijdrage tot de kennis onzer
maatschappelijke toestanden door Gra-
phoo. Gedrukt voor rekening van
den schrijver.

De steller heeft vooral het oog op het
lot van de boerenarbeiders, meer bepaal-
delijk in Groningen en wel het Hoogeland,
en wijdt ter verbetering van hun lot dit
geschrift van 40 bladzijden aan de bespre-
king van hun toestand. Hij durft nog al
wat te noemen. O m. 's avonds "geen
vuur of licht voor de knechts en mei-
den, bij gemis van bezigheid" en de gevol-
gen van dien. Ook op deze stem mag
wel door de staatsmarnen, leeraars en pa-
troons gelet worden.

C. M.

ADVERTENTIEN.

Getrouwd:

O. BOERSMA

en

D. TEN HAVE.

Die tevens bedanken voor de be-
toonde belangstelling.
MEEDEN, 22 April 1891.

Getrouwd:

G. K. GEERTS

en

A. B. POL.

Bij dezen betuigen hunne ouders en
zij met hen hunnen vriendelijken dank
voor de vele blijken van belangstelling,
door de eersten bij de herdenking han-
ner 25 jarige Echtvereeniging, en door
hen bij hun huwelijk ondervonden.
RUINERWOLD, den 25 April 1891.

Bevallen van een levenloos kind,
JOHANNA EIJKMAN, geliefde Echtgenoot
van

C. KUIJPER. pred.

KATENDRECHT, 20 April.

Eenige kennisgeving.

25 jarige Huwelijks-
vereeniging van

K. K. BUIST

en

J. A. v. HUMMEN.

Hunne dankbare Kinderen

HOOGKERK, 28 April 1891.

Den 6den Mei a.s. vierde

onze geliefde Ouders

K. PAARLBERG

en

G. PAARLBERG—

KNIBBE

D.V. hun vijf en twin-
tigjarig huwelijksfeest.

Hunne dankbare kinderen,

ANTJE,

JAN,

ENGEL,

MAARTJE.

KRABBENDAM, 24 April '91.

Ps. 103.

Onze geliefde Ouders:

GERRIT VAN HELDEN

en

TRIJNTJE BAKKER

hopen D. V., op Donderdag 7
Mei a.s., hunne veertig-
jarige Echtvereeniging
te herdenken.

Hunne dankbare kinderen be-
huwd en kleinkinderen.
BOLNES, Mei 1891.

Zoo de Heere wil, hopen onze
geliefde Ouders:

J. Burger

en

N. de Neef

den 7den Mei hunne veertig-
jarige Echtvereeniging
te herdenken.

Hunne dankbare Kinderen en

Behuwdkinderen,

J. BURGER.

M. BURGER—

STOLK.

L. M. BURGER.

A. BURGER—

VAN HARTINGSVELDT.

H. BOON—

BURGER.

K. BOON.

J. COMIJS—

BURGER.

J. J. COMIJS.

H. J. BURGER.

N. BURGER.

J. N. BURGER.

W. BURGER.

MAASSLUIS,

HELLEVOETSLUIS,

AMSTERDAM,

GEERVLIET,

ZEIST,

1 Mei 1891.

Op den 9den Mei a.s. hopen

onze geliefde Ouders

D. WIJNBECK

en

G. J. WIJNBECK—

VAN DORP

hunne 25-jarige Huwe-
lijksvereeniging te her-
denken.

Hunne dankbare Kinderen.

Eenige Kennisgeving.

Woensdag 22 April 1891
leed de Chr. Gemeente te Sleen-
wijk een groot verlies, door het
overlijden van den Heer

W. van Arkel,

Onderling der gemeente. Na
een reeks van jaren zijne gaven
en krachten gewijl te hebben
aan de zaak des Heeren, is hij
nu van een zwak lichaam ver-
lost en juicht voor den troon.

Namens den Kerkeraad,

A. VAN 'T SANT, Scriba.

Nadat onze geliefde Echtge-
noot, Zuster en Schoonzuster

Lutske Visser

lang en zwaar had geleden, is
zij heden middag, op ruim 30-
jarigen leeftijd, zacht en in den
Heere gestorven. Haar heen-
gaan is voor ons en niet min-
der voor haar eenig kindje een
groot verlies, maar het zeker
vertrouwen, dat hare ziel in den
hemel is, geeft ons niet geringe
vertroosting.

W. DE JONGE, Pred.

G. VISSER.

G. VISSER.

I. VISSER—

RAAP.

M. BIESTERVELD—

VISSER.

P. BIESTERVELD, Pred.

DE LIER bij Delft,

24 April 1891.

Heden morgen overleed, na
eene langdurige sukkeling tot
mijne en mijner Kinderen innige
droefheid, mijn hartelijk geliefde
Echtgenoot en der Kinderen
zorgdragende Vader

JAN JAKOBS WOLTJER,

in den ouderdom van 72 jaren.

Hij is heengegaan in het
vaste geloof, dat Jezus zijn Za-
ligmaker door genade geworden
was, en rust nu van den ar-
beid, dien hij eene reeks van
jaren als Ouderling in de Ge-
meenten te Winschoten en Oude
Pekela heeft waargenomen.

Namens mijne Kinderen en

Behuwdkinderen,

E. WILDEMAN,

WED. J. WOLTJER.

OUDE-PEKELA,

25 April 1891.

Na eene langdurige sukkeling
overleed heden morgen onze
waarde broeder

Jan J. Woltjer,

in den ouderdom van 72 jaren,
van welke hij 46 jaar als ouder-
ling in de Gemeenten te Win-
schoten en te Oude-Pekela is
werkzaam geweest. De Kerke-
raad te Oude-Pekela verliest in
hem een trouwen helper in de
besturing der gemeente, waarin
hij steeds met lust werkzaam
was.

De Heere sterke de bedroefde
Weduwe en Kinderen; en daar
hij den strijd volstreken, den
loop geëindigd en het geloof
behouden heeft, mogen ook wij
gelooven, dat hij deelt in de
ruste, die er overblijft voor Gods
volk.

Namens den Kerkeraad der

Chr. Ger. Gemeente te

Oude-Pekela,

G. DEDDENS, Praes.

L. J. BLOK, Scriba.

OUDE-PEKELA,

25 April 1891.

Te Amsterdam overleed, na
een geduldig lijden, in den ouder-
dom van 44 jaar de Heer

J. MONTAGNE,

weduwenaar van A. P. VERBEET,
nalatende vier kinderen, te jong
om hun groot verlies te be-
seffen.

Namens de Familie,

D. H. MONTAGNE

Eenige en algemeene kennisgeving.

Het heeft den Heere van le-
ven en dood behaagd, zoo plot-
seling van mijne zijde weg te
nemen mijne geliefde Gade en
der kinderen zorgvolle Moeder

MARTIJNTJE DEN HOLLANDER.

God nam haar weg, nadat ze
haar negende kind het levens-
licht deed aanschouwen. Zwaar
valt mij dit verlies, doch de
Heere laat zich niet ontbeiden,
maar treedt kennelijk in dezen
zoo moeilijken en duisteren
weg met Zijn vertroostende ge-
nade tusschenbeide. Zij laat
mij achter met een achttal kin-
deren, waarvan het meerendeel
nog te jong om dit verlies te
kunnen beseffen.

J. VARKEVISSER.

KATWIJK a/ZEE,

25 April '91.

Heden morgen ontsiep zacht
en kalm, na een zeer smarte-
lijk lijden, mijne lieve vrouw

Aagje Zalm,

in den ouderdom van ruim 44
jaren.

Ik verlies in haar eene lief-
hebbende gade, mijne jeugdige
kinderen eene teedere zorgdra-
gende moeder.

Haar ziek- en sterfbed was
een predikstoel over den rijk-
dom van haren Christus en reik-
halzend zag ze uit, den Sabbath
in den hemel te mogen vieren,
welke wensch vervuld werd.

P. VERDAM Az.

Zaandam, 26 April 1891.

De vele vrienden en bekenden
van de overledene gelieven deze
algemeene als eene bijzondere ken-
nisgeving aan te nemen.

Bij den uitgever H. BULENS te Winterswijk is verschenen:

DE TOEKOMST DES HEEREN

OF

DE LEER DER LAATSTE DINGEN,

DOOR

M. SIPKES,

Derde druk. Prijs f 0.60.

IN H O U D.

1. Een woord vooraf.
2. Kort overzicht.
3. Onderscheid tusschen Israël en de Gemeente.
4. Toevorgadering der Gemeente tot den Heer.
5. De Zielen onder het altaar, of de groote schare van Openb. 7.
6. De mensch der zonde.
7. Israëls Toekomst.
8. Oordeel over Rome.
9. Oordeelen over den Koning van het Zuiden en den Koning van het Noorden.
10. De verschijning des Heeren.
11. Het Duizendjarige Rijk.

Snelpersdruk van G. Ph. Zalsman te Kampen.

Bij dezen betuigen wij onzen har-
telijken **DANK** voor de belangstel-
ling, zoo van hier als uit de verte, bij
ons 25-jarig huwelijk ondervonden.

J. GRIFFIOEN.

M. GRIFFIOEN —

VERBURG.

AMSTELVEENSCHIEWEG 58.

Iemand zoekt, met **1 Mel c. k.**
of later, eene betrekking als

huishoudster

bij een heer. Er zal meer op eene
goede behandeling, dan op hoog loon
gelet worden. Goede getuigen kunnen
worden overgelegd. Brieven franco on-
der letter **G. H. Geerstraat No. 33**
KAMPEN.

Het Bestuur der Chr. Ger. School te
BURUM, prov. Fr. vraagt ten spoed-
digste

Een Onderwijzer

of eene **ONDERWIJZERES.**
Salaris f 500.— Veel vrije tijd.
Laag kostgeld. Adres

H. JONKHOFF,

Hoofdonderwijzer.

Aan de Chr. School te GARRELSWEER
wordt gevraagd

een onderwijzer

of eene **ONDERWIJZERES** op
een salaris van **f 475**, dat verhoogd
wordt, zoo de benoemde onderwijs geeft
in de nuttige handwerken.

Inlichtingen geeft het hoofd der
School

P. OOSTERHOF.

TE KOOP

wegens buitengewone omstandigheden,

EEN PIJPORGEL,

4 registers, zeer geschikt voor een
kleine kerk, te bevragen bij A. DRAIS-
MA te OUDKERK.

APELDOORN.

Te **Huur WOONHUIZEN** van
f 150 per jaar. Te bevr. op iederen
werkdag bij H. MOUW Mz.

De Boekhandelaar J. H. BOS te KAM-
PEN houdt 2 à 3 maal 's jaars eene

BOEKVERKOOPING.

Geheele bibliotheken, alsmede grotere
en kleinere partijen worden dagelijks
door hem in ontvangst genomen en bij
de eerstvolgende verkoop ingevraagd.
Billijke condities. Spoedige uitbetaling.

Buiten en bin-

nen onzen kring.

Eene bijdrage tot de kennis
onzer Maatschappelijke
toestanden

DOOR

GRAPHOO.

Tegen inzending van 25 cent in post-
zegels franco te bekomen bij JAN
HAAN te GRONINGEN en verder alom.

4 ct.

4 ct.

Bij ZALSMAN te Kampen verscheen:

Eenige korte vragen

VOOR DE

kleine kinderen

DOOR

JACOBUS BORSTIUS.
IN LESSEN VERDEELD, DIE MET
OPSCHRIFTEN ZIJN VOORZIEN

DOOR

O. C. DOORNBOS.

Deze uitgave, op goed papier met
duidelijke letter gedrukt, kost

niet meer dan 4 cent.

Een ex. ter kennismaking wordt op
verzoek terstond franco toegezonden.

4 ct.

4 ct.